

Pro Vege ry:n lausunto: Komission tiedonanto maatalouden ja ruoan visiosta

Pro Vege ry kiittää mahdollisuudesta lausua komission tiedonannosta ja sitä koskevasta Suomen kannasta.

Yhteenveto

On huomiota herättävää, että Suomen kannassa ei erikseen ole huomioitu kasvipohjaisen ruuan tuotantoa tai kulutusta. Eteneminen kohti kasvipainotteista ruokajärjestelmää ei ole vaihtoehtoinen polku, vaan olennainen osa kannattavaa, kestävää, turvallista ja oikeudenmukaista ruokapolitiikkaa. Ilman sen huomioimista Suomen kanta jää yksipuoliseksi ja ajastaan jälkeen. Nyt tarvitaan selkeä ja strateginen linjaus, joka tunnistaa kasvipohjaisen ruuan roolin tulevaisuuskestävän ruokajärjestelmän rakentajana.

Ehdotukset Suomen kannan täydennykseksi

1. Kasvipainotteisen ruokajärjestelmän ohjelmallinen kehittäminen huomioidaan osana tulevaa CAP-uudistusta.
2. Laaditaan EU-laajuinen kasvipohjaisen ruuan toimintasuunnitelma, kuten strateginen vuoropuhelu EU:n maatalouden tulevaisuudesta ehdotti.
3. Julkisia hankintoja ohjataan ravitsemussuosittelujen ja planetaarisen kestävyys mukaisiksi.
4. Allokoidaan investointi- ja TKI-tukia kasvipohjaisen ruuan tuotantoon ja jalostukseen.
5. Annetaan avoin tuki EU:n tasolla toteutettaville uudistuksille, jotka vahvistavat kasvipohjaisen ruuan tuotannon asemaa.

Pidämme kauttaaltaan huolestuttavana, että Suomen kannassa ei erikseen ole huomioitu kasvipohjaisen ruuan tuotantoa tai kulutusta. Tämä puute on erityisen huomiota herättävä tilanteessa, jossa sekä komission visiossa että kansainvälisessä tutkimusnäytössä korostetaan tarvetta uudistaa ruokajärjestelmää ilmastokestäväksi, terveelliseksi ja huoltovarmaksi. Kasvipohjaisella ruualla on kiistaton rooli kestävän ja kannattavan ruokajärjestelmän rakentamisessa niin Suomessa kuin koko EU:ssakin.

Alla esitämme näkemyksemme keskeisistä syistä, joiden perusteella kasvipohjainen ruoka on nostettava merkittäväksi osaksi Suomen virallista kantaa.

Monipuolisella proteiinituotannolla huoltovarmuutta ja strategista autonomiaa

Komission visiossa todetaan, että EU:n ruokaomavaraisuutta ei saa pitää itsestäänselvyytenä, ja että riippuvuus tuotantopanosten tuonnista, erityisesti lannoitteista, energiasta ja rehuproteiinista, muodostaa merkittävän haavoittuvuuden. Tähän liittyen Suomi korostaa oikeutetusti tuotantopanosten omavaraisuutta ja strategista autonomiaa.

Ruuan tuotannon ja kulutuksen ohjaaminen kohti kasvipainotteisuutta on oleellinen keino vähentää riippuvuutta tuontipanoksista. Esimerkiksi palkokasvit ovat olennainen osa typensidontaa sisältävää viljelykiertoa, joka vähentää lannoitetarvetta. Lisäksi ne soveltuvat ihmisravinnoksi – toisin kuin merkittävä osa nykyisestä rehuksituotannosta.

Komission visio tunnistaa tarpeen monipuolistaa toimitusketjuja ja vähentää riippuvuutta tuontiproteiineista. Komission sitoumus laajempaan proteiinin tuotantoon ja kulutusta koskevaan suunnitelmaan on askel oikeaan suuntaan, mutta sen vaikutus riippuu pitkälti toteutuksen kunnianhimesta.

On tärkeää huomata, että jo vuonna 2018 komissio antoi suosituksia kasviproteiinien tuotannon lisäämisestä¹, mutta tähän mennessä ei ole nähty riittäviä toimia. Nyt tarvitaan EU:n laajuinen kasvipohjaisen ruuan toimintasuunnitelma, joka sisältää sekä sääntelyllisiä että taloudellisia tukikeinoja sekä vahvistaa kasvipohjaista elintarvikeketjua pellolta pöytään.

Euroopan parlamentti, useat jäsenvaltiot ja sidosryhmät ovat yhtä mieltä siitä, että proteiinikasvien tuotannon lisääminen sekä rehuksi että ihmisravinnoksi on keskeistä EU:n kriisinsietokyvyn vahvistamiseksi. Myös komission yhteinen tutkimuskeskus (JRC) on korostanut², että ruokavalio muutokset ovat välttämättömiä kestävään järjestelmään siirryttäessä: eläinproteiinin kulutus ylittää ravitsemussuosituksen, ja kasvipohjaisten elintarvikkeiden lisääminen ruokavalioon on tärkeää hyvinvoinnin kannalta.

Jos tuotantopanoksista tulee niukkuutta, on niiden ohjaaminen eläinperäiseen tuotantoon auttamattoman resurssitehotonta ja riskialtista. Tästä näkökulmasta kasvipainotteinen ruokajärjestelmä on paitsi ekologisesti kestävä, myös huoltovarmuuden kannalta viisas valinta.

Suomen kannan on yksiselitteisemmin tunnustettava tämä EU-tason poliittinen ja tieteellinen yhteisymmärrys ihmisravinnoksi tarkoitetun proteiinituotannon monipuolistamisen tärkeydestä.

¹ [Commission reports on development of plant proteins in the EU](#), EU-komissio, 2028

² [Closing the EU protein gap – drivers, synergies and trade-offs](#), JRC, 2024

Kasvipohjaiseen ruokaan liittyvä siirtymä ei ole enää näkökulmakysymys. Se on välttämättömyys, joka tarvitsee tuekseen selkeän suunnitelman, resursoinnin ja viljelijöiden aseman vahvistamisen osana uudistusta. Kasvipainotteisen ruokajärjestelmän ohjelmallinen kehittäminen tuleekin ottaa osaksi tulevaa CAP-uudistusta.

Maaseudun tulevaisuus ja ruokasektorin uudistaminen

Suomalainen ruuantuotanto ja maatalous kaipaavat uusia arvonluonnin³ lähteitä. Lihan sekä maidon kulutuksen ja tuotannon trendit ovat siipikarjaa lukuunottamatta laskussa⁴, minkä vuoksi maatalouden elinvoimaisuuden luottaminen niiden varaan on riskialtista. Onkin Suomen edun mukaista, että kasviproteiini ja uudet ruokateknologiat huomioitaisiin komission visiossa. Komissio esittää, että innovaatiot, teknologiat ja biotalous voivat tarjota uusia tulonlähteitä viljelijöille, mille tulisi Suomen kannassa antaa vahvempi tuki.

Kasvipohjaisen ruuan tuotannon kehittäminen palkokasvit, kasvipohjaiset jalosteet ja vaihtoehtoiset proteiinit huomioiden tarjoaa uutta kysyntää ja mahdollisuuksia. TKI- ja investointitukien allokointi tulevaisuuden arvonluonnin kannalta potentiaalsiin kasviproteiinien ja uusien ruokateknologioiden arvoketjuihin tulee huomioida Suomen kannassa. Tuotannon kannattavuus ja riittävä investointien määrä mainitaan Suomen kannassa ratkaiseviksi siirtymässä kestävään ja kilpailukykyiseen elintarvikejärjestelmään, mutta maininnasta puuttuu eksplisiittisyys. Investoinnit mihin tahansa ruuan tuotantoon eivät lisää kannattavuutta tai kestävyyttä.

Tavoitteeksi ruokajärjestelmä planeetan rajoissa

Komissio linjaa, että ruuantuotanto tulee integroida EU:n ilmastotavoitteisiin vuoteen 2040 mennessä, mutta toteaa samalla, että maataloussektori on ainoa suuri sektori, jota hiilen hinnoittelu ei vielä ohjaa. Tämä näkyy myös tuloksissa, sillä maatalous ei ole onnistunut vähentämään päästöjään riittävästi.

Kasvipainotteinen ruokajärjestelmä on yksi tehokkaimmista keinoista laskea päästöjä ilman, että ruokaturva tai maatalouden kannattavuus vaarantuvat. Eläinproteiineille vaihtoehtoiset proteiinit ovat selvityksen mukaan kustannustehokkain rahoituskohde päästövähennysten aikaansaamiseksi⁵.

Visiossa esitetyt kannustimet hiiliviljelyyn ja hiilen sitomiseen ovat ehdottoman kannatettavia, mutta ne eivät yksin riitä, jos ruokavalion vaikutuksia ei tunnusteta.

³ [Ruoka-ala kasvuun viennin ja ruokainnovaatioiden vetämänä](#), Luonnonvarakeskus, 2024

⁴ [Ruokasektorin kasvunäkymät nykyisellä toimintamallilla](#), Luonnonvarakeskus, 2025 (s. 31, 51, 57, 58)

⁵ [The Untapped Climate Opportunity in Alternative Proteins – Food for Thought](#), Boston Consulting Group, 2022

Ruuantuotannon tavoitteet linjaan ravitsemuksellisten tavoitteiden kanssa

Uusimmat Suomen ravitsemussuositukset korostavat kasvipohjaisen ruokavalion merkitystä sekä yksilön terveyden että ympäristön ja ilmaston kannalta. Kansallisten ravitsemussuositusten keskeinen viesti on yksiselitteinen: kasvipainotteinen ruokavalio on sekä terveellinen että ilmastokestävä. Tätä ei voi jättää huomiotta ruokapoliittisessa linjauksessa, jonka tarkoitus on ohjata koko ruokajärjestelmän kehitystä tuleville vuosikymmenille. Suositusten noudattaminen ja selkeät linjaukset jalkauttamisesta, kuten julkisten hankintojen ohjaaminen niiden mukaisiksi, tulee olla osa visiota.

On vakava ristiriita, että nykyinen ruokajärjestelmä ja sen tuotantopainotukset ovat edelleen ristiriidassa virallisten ravitsemussuositusten kanssa. Tämä ei ole vain kansanterveysongelma – se on myös resurssien käytön ja verovarojen tehokkuutta koskeva kysymys. Ravitsemussuositusten mukaisen syömisen vuosittaiset säästöt sote-sektorille ovat miljardiluokkaa⁶.

Pro Vege ry.

Pro Vege on kasvipohjaisen ruuan toimialayhdistys. Tavoitteenamme on lisätä kasvipohjaisen ruuan kysyntää ja tarjontaa. Näin vahvistamme sen markkinan kasvua niin kotimaassa kuin viennissä. Kasvu tuo mukanaan uusia elinkeino- ja työllisyysmahdollisuuksia, sekä hyötyjä kansanterveydelle, ilmastolle ja ympäristölle. Se hyödyttää koko Suomea.

⁶ [Sundhedsøkonomiske effekter ved efterlevelse af klimavenlige kostråd](#), Jørgen Deigård Jensen, University of Copenhagen, 2021